

EESTI KEELPILLIMÄNGIJAD VÕISTLUSTULES

LEMBI METS

Eduard Tubina 110. sünniaastapäevale pühendatud Eesti keelpillimängijate konkurs Tallinnas 8.–16. novembrini 2015; korraldaja Eesti Keelpilliõpetajate Ühing; esimene ja teine voor mängiti EMTA kammersaalis, kolmas ERSO saatel Estonia kontserdisaalis, dirigendipuldis Mikk Murdvee.

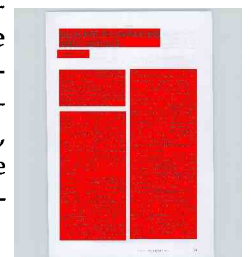
Konkursside vajalikkuse üle on aina vaieldud, kuid midagi tõhusamat muusiku arengu „mõõtmiseks“ pole suudetud senini kahjuks välja mõelda. Mahuka kavaga võistlust võiks võrrelda maratonijooksuga, sest võistumängimine näitab vaid hetkeseisu, kaugelt olulisem on aga sellele eelnev protsess, n-ö vormi saavutamine distantsi läbimiseks. Võistluse lõpptulemus sõltub isiklikust valmisolekust, mis lisaks tohutule harjutamisele nõuab ka vastupidavust ja suurt esinemis- ja võistlus kogemust.

Juba ammu oodati muusikute mitmevoorulist „katsumist“, mis hõlmaks mängijaid ka õpingute keskastmest ülespoole – õpilaskonkursside ja -festivalide on siiski perioodiliselt toimunud. Täiskasvanud muusikuid haaravate võistluste vahel haigutab aga kahekümne kaheksa aastane tühimik. Veerandsajandilise omariikluse vältel on jäänud vajalikest kogemusest ilma vähemalt kaks peale kasvanud muusikute põlvkonda (kui arvata konkursi peamisteks osalejateks kuueteistkümne kuni kahekümne kuue aastaseid).

Sellise võistluse korraldamine ei olegi otseselt Eesti Keelpilliõpetajate Ühingu põhiülesanne, ennekõike tegeleb see ühing ikkagi keskastme muusikaõppuritega. Õpetajaist koosnev konkursi toimkond, kelle igapäevatöö toimub hoopis mujal, viis aga ellu suurejoonelise ürituse, mille korralduslik külgi oli väga hea. Suur tänu **Kaido Väljale** (ERSO, TMKK), **Mart Laasile** (TMKK, EMTA, RO Estonia), **Henry-David Varemale** (EMTA, RO Estonia), **Tiina Pangsepale** (VHK, G. Otsa nim Tallinna Muusikakool) ja **Ardo Västrikule** (G. Otsa nim Tallinna Muusikakool, TMKK, Arvo Pärsti Keskus). Žürii tööd toetas sekretärina **Katrin Talmar** (Tallinna muusikakool).

Žüriisse kuulus viis rahvusvahelise klassi muusikut: esimees **Kristel Pappel** (PhD, muusikateadlane, EMTA professor), **Aet Ratassep** (viuldaja, Soome Rahvuskooper), **Diana Ozoliņa** (Läti Rahvusorkestri tšellorühma kontsertmeister), **Gareth Lubbe** (Esseni Folkwangi Kunstide Ülikooli violaprofessor) ja **Aleksandr Šilo** (Peterburi Riikliku Akadeemilise Maria Teatri kontrabassirühma kontsertmeister).

Loodetavasti taastub nüüd kunagine konkursitraditsioon, mis tõi mõne-aastaste vaheaegadega kuulajate ette 1960. aastate lõpust kuni 1980. aastateni parimad mängijad, praeguse Eesti kultuurielu põhitegijad – solistid, orkestrandid, õppejõud... Konkursse korraldas tollane Kultuuriministee-

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Mediaanalüüsid

rium koostöös Eesti NSV Riikliku Filharmooniaga. Kuuldavasti on tänane Kultuuriministeerium leidnud taas raha riiklike võistluste korraldamiseks.

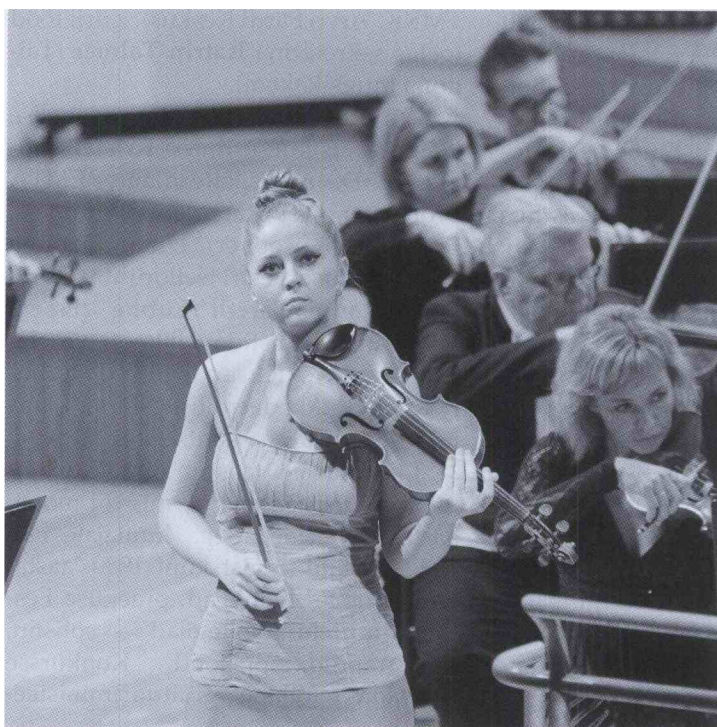
Tänavu jäeti pika ajavahe tõttu osavõtu vanusepiir lahtiseks. Kava nõuded olid aga krõbedad ja viiekümne-kuuekümnenaastaste tungi lavale polnud märgata: teatud vanusest on suurte kavade päheõppimine, „elushoidmine“ ja võistlustulle viimine närvikavale liig. Konkursi vanim osavõtja oli seekord neljakümne kolme aastane, teiste vanus jäi seitsmeteistkümne ja kolmeteistkümne aasta vahele.

Konkursi eelvoorus väljalangenute arv (kellel jäi käsi haigeks – spordivigastused! –, kel muidu kindlusest puudu) näitas ennekõike osavõtjate harjumatus välja tuua nõudlikku ja suurt kava (üldmahus vähemalt 1,5

tundi muusikat, sh kapriisid, eesti helilooja uudisteos, instrumentaalkontsert jpm). Üle neljakümnest eelvooru järel lavale pääsenust esines lõpuks kakskümmend üheksa. Minu lugupidamine kõigile, kes protsessis algusest kuni lõpuni (ehk lavani) vastu pidasid.

Finaali lubati kokku kaksteist osavõtjat, neist neli viuldajad, kes valiti välja kolmeteistkümne mängija hulgast.

Linda-Anette Suss (II preemia ja eripreemia Tõnu Kõrvitsa teose esituse eest) on hea näide sellest, kuidas mängija aju ja käed suurepäraselt koostööd teevad. Tema mäng oli kõlaliselt läbi mõeldud ja puhas, väga täpne kujund põimimus intensiivse väljendusega. Teda kuulates tekkis turvatunne, mida saalis istudes sagedamini kogeda sooviks. Ta on lõpetanud Tallinna muusikakeskkooli (õpetajad Ivi Tivik ja Mari

Marike Kruup ja
ERSO.

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Meediaanalüüsid

Tampere-Bezrodny ning Kristiina Kriit) ja õpib praegu Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ja Sibeliuse Akadeemias prof Mari Tampere-Bezrodny juures.

Hans Christian Aavik (II preemia ning eripreemia Eduard Tubina teose esituse eest) oli konkursi suurim üllataja. Seitsmeteistkümneaastane Aavik on kohati veel nooruslikult kärsitu, aga seda elavam oli ta esitus. Tema mängus oli tunda ka kompositsiooniõpingute mõju (õp Tauno Aints) – tal oli selge ettekujutus esitatava teose struktuurist. Hans Christian Aavik on lõpetanud Tabasalu muusikakooli (õp Piret Kreek) ja õpib praegu Tallinna muusikakeskkoolis õpetaja Kaido Välja juures.

Kaia Voitka (diplom) mängus oli turgset loomulikkust. Esimese vooru kava esitas ta hea tehnilise üleolekuga ja väga musikaalselt, hästi meeldis ka tema Tõnu Kõrvitsa teose esitus II voorus. Ta on lõpetanud Võru muusikakooli (õpetajad Sirje Tamra ja Margre Venkov) ja Tallinna muusikakeskkooli (õp Kaido Välja), praegu õpib Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias ja Sibeliuse Akadeemias prof Mari Tampere-Bezrodny juures.

Marike Kruubi (diplom) finaali jõudmise tagas ülitäpne esitus esimeses voorus. Tema mängu iseloomustas jõuline selgus, muusikuna on ta hetkel oma tee otsingul. Kruup on lõpetanud Nõmme muusikakooli (õp Maire Ots) ja Tallinna muusikakeskkooli (prof Mari Tampere-Bezrodny ja Kristiina Kriit) ning alustanud õpinguid samade õppejõudude juures Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Praegu õpib ta Londoni Guildhalli Muusika- ja Draamakoolis prof Krzysztof Smietana juures.

Merike Heidelberg, ERSO ja dirigent Mikk Murdvee.

Seitsmest violamängijast pääses lõppvooru vaid üks.

Merike Heidelberg (III preemia ja eripreemiad Eduard Tubina ja Timo Steineri teoste esituse eest) oli konkursil žüriiliikmete hinnangul ainus violamängija, kelle viola kõlas, nagu see peaks kõlama, ja kelle esitus oli lõpu ni stabiilne. Ta on lõpetanud Tallinna muusikakooli (õp Urve Uibokand), õppinud G. Otsa nim muusikakoolis viiulit (õp Ester Vain) ja jätkab praegu samas õpinguid viola erialal.

Pressiteadete edastamine

Meediamonitooring

Meediaanalüüsid

Tšellistide tase oli konkursi tugevaim, III voores seitsmest osavõtjast viis.

Marcel Johannes Kits (I preemia) oli konkursi suveräänne liider. Kohati tundus isegi, et telekonkursi „Klassikatähed“ võitja kohustus seda olla isegi segas Kitse ega lasknud tal mitte alati jäägitult muusikale pühenduda. Finaalis ettekandele tulnud Tšaikovski „Variatsioonid rokokoo teemale“ oli

aga sädelev pärl, mis ei andnud ruumi kahtlusele esikoha suhtes.

Kits on lõpetanud Tallinna muusikakeskkooli (õp-d Laine Leichter ja Mart Laas) ja õpib praegu Saksamaal Trossingeni ülikoolis prof Francis Goutoni juures.

Silvia Ilves (II preemia ja ERSO eripreemia) on jõuline ja julge mängijatuur, kes oli tšellistidest läbi kolme voores stabiilseim. Ta on vankumatult

Marcel Johannes
Kits ja ERSO.

kindel oma tehnikale ja teeb oma kavatsused alati teoks. Ta on lõpetanud Tallinna muusikakeskkooli (õp Mart Laas) ja õpib praegu Eesti Teatri- ja Muusikaakadeemias dotsent Henry David Varema juures ja teda on juhendanud ka Peeter Paemurru ja Marko Ylönen.

Johannes Sarapuu (III preemia) üliaus ja stiiliteadlik Bachi esitus oli kindlasti tšellistide parim. (Asi on ka selles, et aus polnud ainult Bachi esitus; tegemist on enda vastu kompromissitult nõudliku mängijaga, kelle suuremad muusikalised edusammud on kindlasti veel ees. Sarapuu on lõpetanud Tallinna Vanalinna Hariduskolleegeiumi tšello ja klaveri erialal (õp-d Aare Tammesalu ja Anneli Tanksimäe) ja õppinud paralleelselt Helsingis (Hannu Kiiski) ning jätkab praegu õpinguid Berliini Kunstide Ülikoolis *prof emeritus* Wolfgang Boettcheri ja Konstantin Heidrichi juures.

Greta Ernesaks (II preemia ja eripreemia Rein Rannapi teose esituse eest) on naiselik ja poeetiline mängijatuur, kes lihvib igat nooti. Tema III vooru Dvořáki Kontserdi esitus oli lummutavalt romantiline. Ta on õppinud Käpylä muusikakoolis ja Ida-Helsingi muusikakoolis (õp-d Ján Cibulka, Anja Maja ja Tuomas Lehto). Praegu jätkab õpinguid Sibeliuse Akadeemias Tuomas Ylineni juures.

Marten Meibaum (diplom ja eripreemia Eduard Tubina teose esituse eest) oli konkursi noorim. Tema mängu iseloomustas siiras ja kõlaliselt hästi tähelepanelik mäng, elav fantaasia ja väljendusjulgeus. Ta on lõpetanud Nõmme muusikakooli (õp Lembi Mets) ja õpib praegu Tallinna muusikakeskkoolis õp Mart Laasi juures.

Greta Ernesaks.
Harri Rospu fotod

I voorus alustanud kaks kontrabassimängijat läbisid konkursi „tandemina“ lõpuni.

Regina Udod (II preemia) esines kõigis voorudes ühtlaselt heal tasemel. Talle on iseloomulik pehmelt mahlakas, naiselik ja täpne romantiline mäng. Kohati sooviks teravamalt, säravamalt kõla, suuremaid kontraste, intriigi.

Udod on lõpetanud Viimsi muusikakooli klaveri (õp Önnela Brambat) ja kontrabassi erialal (õp Marek Mere) ning G. Otsa nim muusikakooli kontrabassi erialal (õp Meeme Saareväli). Praegu jätkab õpinguid Eesti Muusika-

ja Teatriakadeemias dotsent Kaupo Oldi juures.

Kristin Kuldkepp (III preemia ja eripreemia Mirjam Tally uudisteose esituse eest) on värvika fantaasiaga ja kuigi tehniliselt veel mitte nii osav kui Udod, paneb end suure huviga kuulama.

Kuldkepp alustas viiuli erialal Tallinna muusikakeskkoolis (õp Toomas Nestor) ja on lõpetanud samal erialal Tallinna muusikakooli (õp Urve Uibokand) ning kontrabassi erialal G. Otsa nim muusikakooli (õp Meeme Saareväli). Praegu jätkab õpinguid Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias dotsent Kaupo Oldi juures.

Vastavalt korraldajate juhisele pidi žürii lähtuma voorude hindamisel rahvusvahelisest tasemest. Lõppvooru pääses siiski võimalikult palju mängijaid, sest žürii soovis neile pakkuda orkestriga esinemise kogemust.

Siinkohal tuleb tänada ERSOt, kelle tööpäevad venisid kuuldavasti III voo ru ulatuslike teoste kuhjumise tõttu nii pikaks, et orkestri töökorraldusse sekus isegi ametiühing. Noorte huvides nõustuti aga „maratoni“ kaasa tegema – kultuuritegu 2015!

Žürii oli esinejate suhtes tähelepanelikult toetav ja kogu sündmuse õhkkond oli hästi soe. Publik ei olnud aplausiga kitsi isegi väiksemate õnnestumiste korral, eriti viimases voorus. Et žürii tõstis mitmel puhul esile võistluse keskmiselt kõrget taset, võinuks tulemustega ehk rahule jääda. Probleeme siiski oli.

Kristel Pappel konkursi lõpetamisel: „Arutlustelt jäi kõlama mõte, et meie keelpillimängijad võiksid edaspidi pöörata rohkem tähelepanu kahele aspektile – kõlale ja kommunikatsioonile. Eri stiilid ja autorid võik-

sid kõlaliselt rohkem eristuda, fraseerimine võiks olla väljendusrikkam ja selgema mõttesuunaga, toonikäsitus paindlikum. See tähendab ka, et kõlaline ettekujutus peaks olema selgem ja omapärasem. Kommunikatsiooni all mõtlesime suhtumist nooditeksti, suhtlemist ansamblipartneriga (või orkestriga) ning publikuga, st mängimist kellelegi ja millegi väljendamist. Nooditeksti osas pidasime silmas XX sajandi muusika detailsemat lugemist, näiteks Tubina teostesse kätetud kujundeid. Ansambli tунnetus, partneri kuulamine võinuks just solisti poolelt olla integreeritum. Lõpuks, paljudel juhtudel kuulsime küll sooritustahet, aga tunduvalt vähem väljendustahet.”

Stiilide eristamise ja individuaalsuse puudumist musitseerimisel töid oma arvamustes välja kõik žürii liikmed, kellega vestlesin.

Aet Ratassepp: „Professionaalne tase on päris kõrge, aga stiilidel ei tehta vahet. Nelikümmend aastat tagasi ei tundnud keegi huvi Bachi *Urtext*'i või Leopold Mozarti „Põhjaliku viiulikooli“ vastu. Tänapäeval on aga mõeldamatu, et keegi võiks kõrgemas õppeasutuses töötada või õppida, neid teemasid puudutamata.”

Aleksandr Šilo: „Alati on midagi õppida, keegi pole kunagi „valmis“. Konkursi tehnilisel tasemel polnud viga, puudu jäi aga individuaalsusest. Publik tuleb ju kontserdile ikkagi muusikat kuulama!

Kõik muretsevad konkursi prestiiži pärast. See aga ei sõltu konkursil toimuvast, vaid hoopis sellest, mis saab laureatidest pärast konkursi. Arengu start on antud, kuidas edasi? Rahvusvahelistel prestiižsetel konkurssidel istuvad impressaariod kohal ja otsivad

talente. Riik peaks toetama oma noori talente, andma neile esinemisvõimalusi nii Eestis kui välismaal, mitte jätma neid üksi. See on ettepanek Eesti Kontserdile. Sellisel võistlusel peaks olema riiklik staatus ja riigil oma egiidi all toimuvad konkursid. Ja veel, konkursi ajal võiksid toimuda žüriiliikmete meistrklassid, miks mitte ka kontserdid. Toimuks hinnaline kogemuste vahetus.”

Diana Ozoliņa: „Konkurss näitab, milline on erinevus õpilase ja tegevintertpreedi vahel. Eriti võis seda tunda Tubina teoste esituse puhul. Tubin ei avane kergesti ja kuigi võistlus oli talle pühendatud, oli silmapaistvaid ettekandeid päris vähe.”

Gareth Lubbe oli eriti kriitiline: „Mind häirib väga, kui kava pole perfektselt välja töötatud. Oma tee leidmine on võimalik ainult teatud tehnilisel tasemel. Tänapäeval on head võimalused kopeerimiseks, aga ka Bachi ja Mozarti mängimisel on vaja leida oma identiteet. Meie ülesanne laval on publikut kaasa haarata.

Teil on violaõpetajaid, kuid mitte violaprofessorit. See jätab tunde, et viola on siin tõrjutud eriala.

Tahan spetsiaalselt veel välja tuua järgmist: ma ei suuda üldse aru saada, kuidas võib eksisteerida muusikaakadeemia, millel pole oma suurt saali. Kujutlege, et sportlane peab jooksutrenni tegema staadioni asemel oma toas. Mis on tulemus?”

Jah, saali pole. Violaprofessorit pole. Ja pole ka pille. Midagi hoiab ju käes iga mängija, kuid tõeliselt hea meistrpillita imet ei sünni. Tänavusel konkursil oli umbes neli kuni viis keskmist taset ületavat (laenatud) pilli – ja neil mängijad on nüüd ka laureaadid. Aga kui omanikud oma pille tagasi soovi-

vad? Kuidas on, kui võidusõidul üks kihutab Porschega, kuid teine logistab hobuvankri või Žiguliga? Või kuidas kõlaks orkester vabrikupillidel? Praegu on hulk orkestrante investeerinud suuri summasid pillidesse ja poognatesse, kuid mitte kõik, ja süüdistada ei saa kedagi. Pöördun kõigi rikaste potentsiaalsete metseenide – muusikaarmastajate poole: viimane aeg oleks luua pillifond, milles leiduvat instrumentaariumi võiksid kasutada noored talendid, silmapaistvad solistid, orkestrandid ja kammermuusikud. Sellise fondi asutajad jäädvustaksid end kuldsete tähtedega eesti kultuurilukku.

Lõpetada tahaks võimalikult positiivse noodiga.

Esiteks, see sündmus lõi muusikamaailma kihama ja sundis asjadele värske pilguga vaatama. Konkursi jaoks valmis uudisteos igale pilliliigile (**Tõnu Kõrvitsa** „Elegia üksindusele“ sooloviilule, **Timo Steineri** „Puud soistavad... sahistavad... laulavad...“ sooloviolale, **Rein Rannapi** „Ballaad“ soolotsellole, **Mirjam Tally** „Esimene lend“ soolokontrabassile). Kerkis esile uusi noori talente, tekkis uusi ideid, sai kuulda palju huvitavat muusikat. Ja kahe voores jooksul võisime nautida suurepäraseid pianiste-kontsertmeisterid, kellest eriti tõsteti esile **Lea Leitniti** ja **Ralf Taali**.

Aet Ratasepa sõnul: „Mitmetest ettekannetest jäi kõlama midagi kogu eluks. Kas või näiteks Hans Christian Aaviku Mozarti ja Tubina esitused, aga ka paljud teised.”

Konkursiteemalist infot leiab ka Eesti Keelpilliõpetajate Ühingu kodulehelt www.es-ta.ee. Sealt leiab soovija ka kõigi kontsertide salvestused täies ulatuses.